

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Etnografický výzkum v Mešně

Monika Jelínková

Plzeň 2014

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra antropologie

Studijní program Antropologie

Studijní obor Sociální a kulturní antropologie

Bakalářská práce

Etnografický výzkum v Mešně

Monika Jelínková

Vedoucí práce:

Mgr. Tomáš Hirt, Ph.D.

Katedra antropologie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2014

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2014

.....

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce Mgr. Tomáši Hirtovi, Ph.D. za metodické vedení a věcné připomínky, všem respondentům za účast na výzkumu a spolupráci. Poděkování patří také mé rodině za morální a finanční podporu během celého studia.

Obsah

1	ÚVOD	1
2	OPORY VÝZKUMU	3
3	SYSTÉMY SMĚNY A RECIPROCITA	5
3.1	Systémy směny	5
3.1.1	Reciprocita.....	5
3.1.2	Redistribuce (přerozdělování)	5
3.1.3	Tržní směna.....	6
3.2	Reciprocita	6
3.2.1	Generalizovaná reciprocita.....	7
3.2.2	Balancovaná reciprocita	8
3.2.3	Negativní reciprocita.....	8
4	DAROVÁNÍ.....	10
4.1	Dar	10
4.2	Přístupy k daru	10
4.2.1	Marcel Mauss	11
4.2.1.1	Teorie totálního závazku.....	11
4.2.2	Claude Levi-Strauss	13
4.2.3	Pierre Bourdieu.....	13
5	SPECIFIKACE METODOLOGICKÉHO POSTUPU.....	15
5.1	Cíle výzkumu a výzkumná otázka	15
5.2	Strategie výzkumu	15
5.3	Výzkumný soubor	16

5.3.1	Metody výběru	16
5.3.2	Etické otázky	17
5.4	Metody sběru dat	17
5.4.1	Zúčastněné pozorování	18
5.4.2	Rozhovory	19
5.5	Metody analýzy a interpretace dat	20
5.5.1	Zúčastněné pozorování	20
5.5.2	Rozhovory	20
5.5.3	Metoda syntézy a interpretace údajů	21
6	VÝZKUM.....	22
6.1	Výzkumná obec Mešno	22
6.1.1	Základní informace	22
6.1.2	Stručná historie.....	22
6.2	Analýza a interpretace dat	23
6.2.1	Zúčastněné pozorování	23
6.2.1.1	Sociální síť	24
6.2.1.2	Centrální bod a místní informační síť	24
6.2.2	Rozhovory	26
6.2.2.1	Míra reciprocit a darování	27
6.2.2.2	Kdo, s kým a proč	27
6.2.2.3	Předmět směny.....	32
7	ZÁVĚR	35
8	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	37
8.1	Tištěné zdroje.....	37
8.2	Elektronické zdroje	38

8.3 Prameny	39
9 RESUMÉ	40
10 RESUME	41
11 SEZNAM PŘÍLOH	42
12 PŘÍLOHY	43

1 ÚVOD

Ekonomie bývá často označována jako věda o bohatství. Radí nám, co dělat, jak nejefektivněji zvětšit naše bohatství, jak nejlépe využít naše statky a zdroje v podobě orné půdy, práci či kapitálu k výrobě užitečného zboží, především surovin a potravin, ale i komodit, jakožto průmyslového zboží. Bohatství jde ale zvětšit i bez zvětšení výroby – směnou. Bohatství není měřeno množstvím statků, nýbrž uspokojením z nich. Dobrovolná směna obohacuje oba účastníky směny, jelikož oba jsou na tom po směně lépe, než před ní. [Holman, 1999]

O dobrovolné směně bude celá tato bakalářská práce. Budu zjišťovat, jak fungují ekonomické vztahy ve vesnici Mešno, které leží 11 kilometrů jižně od města Rokycany. Cílem mé práce je prozkoumat nepeněžní směnu mezi obyvateli vesnice a podat tak ucelený pohled na tuto problematiku. Dále pak popsat, mezi kým výměna probíhá a mezi kým nikoliv. V neposlední řadě se pokusím objasnit, za jakých podmínek směna vzniká a proč, a co je předmětem této nepeněžní směny.

Práce je rozdělena na dvě části, na část teoretickou a na část praktickou. Obsahuje dvanáct kapitol včetně úvodu, závěru, seznamu literatury, resumé a příloh. V teoretické části jsem se pokusila o charakterizaci jednotlivých pojmů, konkrétně reciprocity a darování. Oba dva pojmy se zdají téměř identické, přesto jsou o dost odlišné. Ve výzkumu používám konkrétní typ reciprocity, tj. balancovanou reciprocitu. Tento typ reciprocity je přímá a okamžitá nepeněžní směna, oproti tomu darování probíhá v určitých časových intervalech. Těmto pojmům se věnovali hlavně Marshal Sahlins a Marcel Mauss. Část empirická zahrnuje samostatný výzkum, v němž spočívá těžiště práce.

Cílem práce je podat ucelený pohled na problematiku na základě dostupných pramenů a poznatků z rozhovorů. Využívá proto pro analýzu

několika zdrojů informací – neformální rozhovory s lidmi z Mešna a zúčastněné pozorování.

2 OPORY VÝZKUMU

Pohled na mnou zvolené téma jsem z odborného hlediska formovala pod vlivem autorů, kteří svoji pozornost zaměřili podobným směrem jako já, tedy do oblasti vesnice, reciprocity a darování, do oblasti sociálních sítí, spolků, příbuzenství, atp. Jako první jsem ale nastudovala knihu od Thomase Hyllanda Eriksena, *Sociální a kulturní antropologie*. Prostřednictvím této publikace jsem se seznámila se základními pojmy, které mi pomohly zorientovat se v mnou zkoumané problematice. Proto tato kniha představovala jakýsi rozcestník, jelikož velmi výrazně usměrnila teoretické ukotvení mé práce. Podobnou funkci pak plnila i publikace od Roberta Francise Murphyho *Úvod do sociální a kulturní antropologie*.

S publikací, která by se přímo zabývala směnou daru v dnešní vesnici, která by byla „základnou“ pro moji práci, jsem se bohužel nesešla. Musela jsem vycházet z knih, které jsou staršího vydání. Vycházela jsem proto z velké části z knihy od Marcela Mausse, *Esej o daru*, kde podrobně rozebírá dar a s ním i jeho závazky. O daru píše i Pierre Bourdieu v knize *Teorie jednání*, a věnuje mu celou kapitolu s názvem *Dar a něco za něco*. Zde kritizuje Mausse i Leviho-Strausse, říká: „Mauss popisuje směnu darů jako nesouvislou řadu velkodušných činů; Levi-Strauss ji definuje jako strukturu, jež směnu přesahuje, (...). Já v knize upozorňuji na společný nedostatek obou těchto analýz, že totiž pomíjejí zásadní roli časového intervalu mezi darem a proti-darem, (...).“ [Bourdieu, 1998: 123] Analýzy těchto tří autorů jsem podrobněji rozvedla v teoretické části. V praktické části a v oblasti vesnice jsem se zorientovala díky knize od Josefa Kanderta, *Každodenní život vesničanů středního Slovenska*, kde podrobně rozebírá „vesničany“ a jejich vztahy mezi sebou.

Jelikož jsem se rozhodla vycházet z Marcela Mausse, který tvrdí, že dar je altruistický, musela jsem ve své práci rozlišit darování a reciprocitu. Problematiku reciprocity jsem nastudovala v publikaci *Stone Age Economic* od Marshala Sahlince, který reciprocitu rozdělil na balancovanou, generalizovanou a negativní. Z ekonomické stránky mi byly oporou také knihy od Karla Polanyiho, *Velká transformace* a *Trade and Markets in the Early Empires*. Nesmím opomenout ani *Economic Anthropology; history, ethnography, critique* od Chrise Hanna a od Keithna Harta. Mohla bych jejich dílo označit za historický přehled ekonomické antropologie, který mi dopomohl porozumět této problematice.

V rámci pochopení základních principů kvalitativního výzkumu a pohybu v terénu mi byly neocenitelnými pomocníky knihy Davida Silvermana *Qualitative Research, Theory, Method and Practise*, a dále pak *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace* od Jana Hendla.

3 SYSTÉMY SMĚNY A RECIPROCITA

Ekonomická antropologie pracuje s termínem dar odlišněji než antropologie či sociologie. Používá se v souvislosti se směnou a podtrhuje úlohu rozličných faktorů, které ovlivňují ekonomický výběr a lidské jednání. Historik ekonomie Karl Polanyi ve své knize *Trade and Market in Early Empires (1971)*, rozlišil tři typy systémů směny – reciprocita, redistribuce a tržní směna. Pro přehlednost v následujících odstavcích popíši krátce každou z nich a poté podrobněji popíši reciprocitu, která se nejvíce vztahuje k mému tématu.

3.1 Systémy směny

3.1.1 Reciprocita

Reciprocita je vzájemné předávání věcí, respektive darů, které má rozměr ekonomického významu a hodnoty. Zároveň je výrazem osobních záležitostí a vztahu dárce s příjemcem a naopak. Murphy uvádí, že pro dávání vánočních dáreků platí, že osoby v rovnocenném postavení dostávají dárky stejné hodnoty, kdežto osoby v postavení nerovnocenném hodnoty odlišné. [Murphy, 2004] V západní civilizaci probíhá poskytování darů nejčastěji v rámci tržního systému ekonomiky a peněžní směny. Nicméně v mnoha tradičních společnostech funguje vzájemná výměna jako jediný druh směny.

3.1.2 Redistribuce (přerozdělování)

Redistribuce je typický systém směny pro společnosti, které jsou hierarchicky uspořádané. Je to druh výměny, při kterém zboží přechází od výrobců k určitému centrálnímu úřadu či osobě, odkud je znovu rozděleno do celé společnosti. V naší historii se vyskytovala častokrát ve formě příspěvků, almužen, sbírek, či darů výše postavených jedinců ve prospěch potřebných spoluobčanů. V současné době redistribuce

představuje především daně, které slouží k financování státních systémů důchodového a sociálního zabezpečení a k zabezpečení fungování státu.

3.1.3 Tržní směna

Tržní směna je posledním systémem směny. Je charakteristická pro kapitalistické hospodářské systémy. Jejím hlavním „motorem“ je zisk, přičemž tržní ekonomika vytváří platidla, ceny jsou určovány na principu nabídky a poptávky. Tržní ekonomika je forma ekonomické organizace, ve které individuální spotřebitelé a výrobci vstupují do vzájemných vztahů, aby prosadili své vlastní zájmy a dosáhli co největšího efektu. Spotřebitelé nakupují zboží i služby a sledují maximální uspokojení svých potřeb. Výrobci se snaží o dosažení co nejvyššího zisku, který je rozdílem mezi výnosy a náklady určité činnosti.

Karl Polanyi byl přesvědčen, že každý z těchto typů by měl být studován v odlišné perspektivě prostřednictvím různé třídy analytických pojmů a kategorií.

3.2 Reciprocita

V kulturní antropologii se reciprocita týká výměny zboží a pracovní síly. Reciprocitou se rozumí vzájemný vztah akce a reakce, při kterém akci představuje obdarování a reakci protidar. V tomto ohledu lze vyjít z Marcela Mause (1999), který tvrdí, že dar vytváří u obdarovaného závazek. Více kapitola 4. Stručně by se dalo říci, že předáme něco někomu jinému v očekávání, že dostaneme zpět tutéž či jinou, stejně cennou věc. Jedná se o druh směny, i osobní záležitost, reflektujeme ekonomickou hodnotu i symbolický význam. Marshall Sahlins, známý kulturní antropolog, definoval a rozpracoval tři hlavní typy reciprocity - generalizovaná (nekalkuluje se s návratem investice), balancovaná (návratnost musí být, ale ne okamžitě) a negativní (protihodnota se

očekává okamžitě, možnost smlouvání, absence platidla), které podrobně popisuje ve své knize *Stone Age Economics*.

Mohlo by se zdát, že tento druh ekonomických vztahů je dnes omezený pouze na malé skupiny „přírodních národů“ a je záležitostí minulosti. Není tomu tak. V rámci rodiny probíhá speciální případ altruismu, který se nazývá generalizovaná reciprocita. V kruhu rodiny a blízkých přátel si lidé dávají dárky, aniž by předem kalkulovali budoucí účel daru. Nepamatují si, kdo komu co dal, a kdo komu co dluží. To však neplatí například v rámci kmene či vesnice, tam je velice důležité si pamatovat, komu kdo dárek dal a kdo komu dluží a je nutné dary oplácet. Tady se obecně uplatňuje tzv. „negativní reciprocita“, což znamená určitou snahu, dostat více za méně. Mezi spojenci se vyskytuje skutečná reciprocita, kde se směňují předměty na úrovni stejných hodnot. [Ridley, 2010]

3.2.1 Generalizovaná reciprocita

Generalizovaná reciprocita odkazuje k „solidárnímu extrému“ [Sahlins 1972: 193] a předpokládá se, že je altruistická. Očekávat přímé materiální navrácení je nevhodné, přestože je či může být implicitním aspektem tohoto vztahu. Generalizovaná reciprocita vychází z principu: jeden udělá něco pro druhého a může se spolehnout, že v budoucnu ten druhý učiní něco pro prvního. [Putnam, 1993] To však neznamená, že předání věci v takové formě, nevytváří povinnost ji oplatit. Nestanovuje se doba, množství ani kvalita protidaru. Očekávání reciprocit je obvyklé na neurčitou dobu. [Sahlins, 1972] Odplata tak může být velmi brzy, ale nemusí být taky nikdy. Tento typ reciprocit je charakteristický pro dlouhodobé vztahy, kdy se lidé, často členové rodiny, setkávají opakovaně. Pro vznik generalizované reciprocit je nutná vzájemná důvěra. Nedodržení oplacení, nevyvolává u dárce věcí přestat dávat.

U generalizované reciprocity jde zejména o pohostinnost, dárek, o pomoc či velkorysost. Mezi členy rodiny se předmětem reciprocity stávají nejčastěji potraviny. [Sahlins, 1972]

3.2.2 Balancovaná reciprocita

Balancovaná reciprocita je v zásadě přímá nepeněžní výměna. Ideálním předpokladem je vyváženost hodnoty směňovaného zboží na obou stranách a nulová časová prodleva. Tento druh reciprocity je méně osobní a více ekonomičtější na rozdíl od generalizované reciprocity. Materiální strana transakce je přinejmenším stejně důležitá jako sociální: oplácení daru má svoje pravidla, výměna probíhá v rámci krátké doby a existence neschopnosti tolerance v rámci jednosměrných toků směny. Kvůli těmto porušení pravidel jsou vztahy mezi lidmi narušeny selháním oplatit v rámci časově omezené doby. [Sahlins, 1972]

Balancovaná reciprocita vzniká při některých manželských transakcích, u mírových dohod, při přátelství apod. Je pozoruhodné, že u generalizované i negativní reciprocity je směna udržovaná na základě převládajících společenských a příbuzenských vztahů, kdežto u balancované reciprocity je to právě naopak. Na základě toho, s kým a jak často směňujeme, se teprve společenské vztahy vytváří. [Sahlins, 1972]

3.2.3 Negativní reciprocita

Poslední typ reciprocity je tzv. „pokus dostat něco beztretně za nic“. [Sahlins 1972: 195] Jde o nejvíce neosobní druh směny, účastníkovi jde o to, aby vyměnil určitou věc z jeho vlastního pohledu, co nejekonomičtěji. Typické pro negativní reciprocitu je smlouvání, které se pohybuje na různých stupních mazanosti. [Sahlins, 1972]

Na závěr této kapitoly bych použila citaci od Murphyho: *„Vzájemná výměna je základem rodiny, ale lze ji nalézt ve všech oblastech života při*

prostém projevování přízně, v ekonomických transakcích, při politickém vyjednávání a ve vzájemných ústupcích, jež lidé činí za účelem zachování přátelství.“ [Murphy, 2004: 59]

4 DAROVÁNÍ

4.1 Dar

Dar je slovo, pod kterým si každý z nás představuje něco jiného. Může to být věc, cenná rada, nebo i odborná pomoc. Snad každý z nás považuje dávání darů za něco přirozeného a běžného, s darováním se setkáváme jak v rodinném kruhu, tak v kruhu přátel a známých. Dát někomu dar, nám pomáhá vyjádřit svoje pocity, můžeme jím vyjádřit úctu k obdarovanému, lásku, poděkování, apod.

Role daru především slouží k výměně určitých informací. Při aktu daru darovaný dává obdarovanému informaci o budoucím trvání vzájemného vztahu, naopak obdarovaný tím, že dar přijme, dává signál, že záměry dárce akceptuje. [Ridley, 2010]

Dary dáváme z několika důvodů. Není to jen vyjádření citů, ale i touha obdarovaného potěšit a zároveň potěšit i sebe samého z pohledu na toho, komu jsme dárkem udělali radost, jeho údiv a nadšení nám dává jistou energii darovat znovu a znovu. Dary rozdáváme i z etického hlediska. V jisté míře se to od nás očekává, jako stvrzení dobrého vychování.

4.2 Přístupy k daru

V následujících odstavcích, bych chtěla představit několik pohledů na darování od různých autorů. Nesmím opomenout Marcela Mause a jeho knihu *Esej o daru*, kterou spousta známých vědců bere právě jako základ pro pochopení problematiky daru. Dalšími autory, kteří se věnovali této problematice, jsou mimo jiné Levi-Strauss nebo Pierre Bourdieu.

4.2.1 Marcel Mauss

Podle Marcela Mausse je výměna darů uskutečňována formou totálních závazků, zkoumá a popisuje, jak probíhá ekonomika daru ve společnostech, které nazývá archaickými či primitivními. V těchto společenstvích se na základě ekonomiky daru předpokládá rozdělování a odvádění dávek nebo nadbytků výroby mezi celými společenstvími, nikoliv jen mezi jednotlivci. Tyto dávky mají podobu daru a jsou zdánlivě dobrovolné, nezištné a nenucené. Dary mohou mít formu různých statků a bohatství, jsou dobrovolné, ale v podstatě povinné, protože zde platí zásada oplácet zdvořilosti a dary. *„Nejsou to jednotlivci, ale společenství, kdo směňují: rody, kmeny, rodiny – to co si vyměňují, nejsou výhradně statky a bohatství, movité a nemovité jmění, věci ekonomicky prospěšné. Jsou to především zdvořilosti, hostiny, obřady, vojenská výpomoc, ženy, děti, tance, slavnosti, trhy, při nichž je obchod pouze jedním momentem a oběh hmotných statků jen jedním bodem smlouvy mnohem obecnější a trvalejší. Uskutečňují se na principu dobrovolnosti, prostřednictvím dárků a darů.“* [Mauss, 1999: 13]

4.2.1.1 Teorie totálního závazku

Marcel Mauss zavádí ve své Eseji o daru tzv. „systém totálních závazků“, který vymezuje jako služby a protislužby, které se formálně uskutečňují na principu dobrovolnosti. Cílem daru bylo posílit vazby mezi dárce a obdarovaným. Tento systém zahrnuje tři povinnosti, které se k instituci vážou:

- povinnost oplácet přijaté dary
- povinnost dary poskytovat
- povinnost dary přijímat

Mauss označuje v tomto kontextu nabídnutí daru za přijatý dar jako nejdůležitější morální pravidlo. Systém totálních závazků je zkoumán ve

dvou formách, první forma je nazývána potlač¹, a druhá forma je označovaná jako dvě frátrie².

4.2.1.1.1 Povinnost dary poskytovat

Jako nejdůležitější můžeme označit povinnost dávat. V archaických společnostech se jeví povinnost dávat ta, že náčelník je nucen uspořádat potlač za sebe, za svého syna, zeti, dceru i za mrtvé. Je to projev, kterým si zachovává své postavení mezi jinými náčelníky, upevňuje si tím úctu svého lidu. Náčelník své postavení upevňuje způsobem, který je pro nás nepochopitelný – svůj majetek prohýří, rozdělí mezi své sezvané hosty. *„Náčelník sezve své sousedy a soupeře, vystoupí před nimi s vychloubavou a urážlivou písní o vlastním bohatství a jejich ubohosti a pak je začne „utloukat“ dary.“* [Sokol, 2008: 53] Je to způsob, jak ponížit ostatní náčelníky a zastínit je svým jménem. Neuspořádat potlač, znamená ztratit tvář, ztratit duši a přijít o své postavení. Lidé žijící v těchto společenstvích mají jednoduše povinnost zvát své přátele a dělit se s nimi o výtěžek lovu či sběru. Zvou se i osoby, které nepatří přímo do rodiny. Je nepřípustné zapomenout někoho pozvat.

4.2.1.1.2 Povinnost dary přijímat a oplácet

„Stejně zavazující je dar přijímat. Člověk nemá právo dar nebo potlač odmítnout.“ [Mauss, 1999: 79] Dar se neodmítá a nepřijetí daru se projevuje obava z oplacení daru, obava z toho, že obdarovaný nebude mít dostatek statků pro vrácení darů. Toto gesto je chápáno jako přiznání porážky. V podstatě přežívá zásada přijmout a pochválit každý dar. S přijetím daru na sebe člověk bere i povinnost oplácet ho. *„Nedat či nepřijmout znamená zadat si – podobně jako neoplácet.“* [Mauss, 1999:

¹ Potlač je slavnost, při které jde především o sjednocení jednotlivých kmenů v jeden celek. Základní podmínkou potlače je nestálost hierarchie, která nutí jednotlivé kmenové náčelníky k soupeření. Potlač je jednou z možností, jak dokázat svoji převahu a moc. Potlače přetrvávají dodnes v Malanésii, Nové Kaledonii, na severozápadním pobřeží Ameriky, na Aljašce a v Britské Kolumbii. [Mauss, 1999]

² Forma dvou frátrií se projevuje u australských domorodců nebo u severoamerických indiánů. Je to organizační jednotka rodového zřízení, vzniklá rozdělením původního rodu na další rody spojené příbuzenskými, ekonomickými, obrannými a jinými zájmy. [Mauss, 1999]

81] Běžně bývá potlač nebo dar oplácen a to i s úrokem³. Povinnost oplácet je bezpodmínečná, člověk jinak ztratí status svobodného člověka, své společenské postavení, svoji tvář. Mauss užívá emickou perspektivu, to znamená, že každý objekt má duši, která si přeje návrat k vlastníkovi.

4.2.2 Claude Levi-Strauss

Vědec a spisovatel Lewis Hyde ve své knize *Dar: erotický život majetku*, rozděluje ekonomiku na dva druhy: na výměnnou ekonomiku a na ekonomiku daru. [Hyde, 1983]

Pro výměnnou ekonomiku je charakteristické to, že nejvíce ceněni jsou ti, kteří vlastní nejvíce hmotných statků, na rozdíl od ekonomiky daru, je nejvíce ceněn ten, kdo toho rozdává nejvíce. Claude Lévi-Strauss definuje ekonomiku daru jako strukturu, jež směnu přesahuje, jako strukturu, která je projevem reciprocity – dar vyvolá reakci u obdarovaného a dar je, nebo dokonce musí být, opětován. Darování je druh určitého závazku, pro obdarovaného to znamená povinnost vrátit dar, a to vrátit více, než dostal. Oplacení daru také znamená prokázání úcty a zdvořilosti. [Bourdieu, 1998]

4.2.3 Pierre Bourdieu

O ekonomice daru píše ve svém díle *Teorie jednání* také Pierre Bourdieu. Zdůrazňuje důležitost časového intervalu, který uplyne od doby, kdy došlo k předání daru až do doby, kdy je dar oplácen. Vyslovuje myšlenku: „*Když člověk něco dostane, neoplácí to okamžitě – protože by to bylo totéž, jako dar odmítnout.*“ [Bourdieu, 1998: 123] Určitá časová prodleva je nezbytně nutná, umožňuje totiž vnímat oba dary jako samostatné a na sobě nezávislé. Ten, kdo dává, bere svůj dar jako nevratný a ten, kdo oplácí „*jako grutuitní, velkodušný a neočekávající oplátku*“ [Bourdieu, 1998: 123] jako dar, který není vyvolaný předchozím darem. Tento časový interval v podstatě zakrývá opravdové příčiny

³ Úrok je v rozmezí 30-100% ročně.

výměny darů. Darování má působit jako nezištný akt, ale ve skutečnosti jde o promyšlené jednání.

Lidé žijící ve společnostech provozujících ekonomiku daru podléhají sebe-mystifikací, která je podporována „*kolektivním klamem, obsaženým jak ve strukturách objektivních (v logice cti, již se řídí směny všeho druhu, slov, žen, vražd atd.), tak ve strukturách mentálních, takže není možné myslet a jednat jinak.*“ [Bourdieu, 1998: 124]

Dalším rysem, který odlišuje ekonomiku daru od směnné ekonomiky, je zamlčení skutečné ceny, skutečné hodnoty daru. Bourdieu uvádí jako příklad odstraňování cedulky z daru, který darujeme. Cena ve směnné ekonomice vyjadřuje protihodnotu potřebnou pro získání věci nebo služby, je vyjádřena jasně a zřetelně v peněžních jednotkách, je to kompromis, který pokud je akceptován oběma stranami, dojde ke směně. V ekonomice daru se naopak skutečná cena zamlčuje, „*O skutečných cenách nechci nic vědět a nechci, aby o nich věděl ten druhý.*“ [Bourdieu, 1998: 125] V podstatě jde o nevyjádřenou pravdu směny darů, „*já vím, že ty víš, že když ti něco dám, tak vím, že mi to oplatíš*“, která musí zůstat zamlčena, pravda, která je implicitně sdílena. P. Bourdieu se zamýšlí nad tím, že lidi k takovému jednání nevede záměr získat nějaké výhody, ale že se jedná o vžitě a získané dispozice k určitému způsobu chování, a že účastníci ekonomiky daru neuvažují nad tím, jak se chovají ti druzí.

5 SPECIFIKACE METODOLOGICKÉHO POSTUPU

5.1 Cíle výzkumu a výzkumná otázka

Cílem mé práce je prozkoumat směnu mezi sousedy na vesnici a podat tak ucelený pohled na tuto problematiku. Zjistit a popsat, mezi kým směna probíhá a mezi kým nikoliv. Dále pak zjistit za jakých podmínek směna vzniká a proč. V neposlední řadě zjistit, co je předmětem směny.

Pro své cíle jsem stanovila 5 výzkumných otázek, které se v rámci mé práce snažím zodpovědět:

1. Mezi kým směna a darování probíhá?
2. Proč mezi někým probíhá a mezi někým nikoli?
3. Souvisí směna s příbuzenskými vztahy?
4. Souvisí směna a darování se členstvím v rámci nějakého spolku?
5. Co je předmětem směny?

5.2 Strategie výzkumu

Vzhledem k cílům a zaměření mé práce jsem se rozhodla, že zvolím kvalitativní výzkumnou strategii. Jelikož má práce nese název „Etnografický výzkum v Mešně“, je logické si zvolit jako design práce etnografický výzkum.

„Etnografický výzkum se provádí s cílem získat holistický obraz určité skupiny, instituce nebo společnosti. (...) Důraz se klade na dokumentování každodennosti jedinců tím, že je pozorujeme a vedeme s nimi rozhovory. Výzkumník často nezačíná výzkum se zcela jasně definovatelnými hypotézami. Snaží se porozumět dění ve skupině a

sledovat jednotlivé aktivity jejich členů.“ [Goetz, LeCompte in Hendl, 2005: 118]

Při etnografickém výzkumu záleží na pohledu výzkumníka, o jeho snahu jasně a spolehlivě pomocí důkladného zkoumání popsat a přiblížit skupinu jako jeden celek, včetně všech částí a vztahů, které mezi danou skupinou existují. [Hendl, 2005] V etnografickém výzkumu se vyžaduje delší pobyt v terénu, aby výzkumník mohl poznat, popřípadě odhalit, fungování skupiny, významy jejich chování a jednání. Pro postupné shromažďování dat je důležité se do skupiny „vmístit“, dále je zapotřebí, aby výzkumník byl schopný se přizpůsobovat podmínkám výzkumu, jak způsoby získávání informací, tak i svými myšlenkami. [Hendl, 2005] Ve svém výzkumu jsem použila hned několik metod získávání informací – dlouhodobé zúčastněné pozorování a rozhovory s lidmi z konkrétní vesnice.

5.3 Výzkumný soubor

5.3.1 Metody výběru

Vzhledem k tomu, že výzkum je zaměřen na určitou skupinu lidí, obyvatele obce Mešno, podléhá proto výběr stratifikovanému vzorkování, u kterého jsem předem vyloučila osoby jiné než obyvatele Mešna.

Počáteční osoby k rozhovorům jsem navštívila na Obecním úřadě Mešno, kteří mi poté doporučili návštěvu u místního kronikáře. Pán byl velice starý, v obci žije od narození a díky jemu jsem měla snadnější přístup k informacím. Následující respondenty jsem vybírala metodou „sněhové koule“, kdy mi původní respondenti dávali tipy na jiné občany, a ti zase na další a tak to pokračovalo. Z těchto lidí jsem sama vybírala respondenty a pokračovala jsem tak pomocí teorie zaměřeného výběru, který navrhli Glaser a Strauss. Vymezili ho následovně:

„Teoreticky zaměřený výběr označuje proces sběru dat potřebných ke generování teorie, přičemž výzkumník svá data zároveň shromažďuje, kóduje a analyzuje a přitom se rozhoduje, která další data jsou zapotřebí a kde se dají získat. Sběr dat je řízen vznikající teorií.“ [Glasser, Strauss in Hendl, 2005: 151]

5.3.2 Etické otázky

Z důvodu konkrétního zaměření výzkumu na směnu v obci Mešno, není možné, aby název vesnice byl anonymizován. Soukromí a jeho zachování je ale jedním z požadavků výzkumu, proto jsem vytvořila určitá opatření alespoň k zachování anonymity respondentů. Výběrová skupina je tvořena 13 lidmi různých věkových skupin, nejmladšímu respondentovi bylo 12 let, nejstaršímu 85 let. Jména respondentů jsou fiktivní a i osobní údaje všech respondentů byla změněna.

Před započítím rozhovoru s každým účastníkem byly prodiskutovány otázky bezpečí. Účastníkům bylo předem zmíněno, že jejich jména a údaje budou změněna a byli poučeni o tom, že pokud nebudou chtít na některé z otázek chtít odpovídat z jakýchkoliv důvodů, nebudou nuceni. Zároveň, pokud by kdokoliv v průběhu rozhovoru chtěl přestat, může svoji účast ve výzkumu ukončit.

Samotné zahájení rozhovoru pokaždé začínalo získáním ústního informovaného souhlasu od každého, kdo se rozhovoru zúčastnil, tzn., že se výzkumu účastní dobrovolně a byl o všem poučen. Dále pak, že souhlasí s poskytnutím rozhovoru a s jeho zaznamenáním a použitím v práci.

5.4 Metody sběru dat

Cílem mé práce je podat ucelený pohled na problematiku nepeněžní směny mezi obyvateli vesnice, proto využívám pro získávání a sběr dat celkem dvě různé metody. Vzhledem k mé dlouhodobé

zkušenosti, kdy jsem několik let byla svědkem toho, jak lidé v obci Mešno žijí, komunikují a jak mezi sebou směřují, zvolila jsem metodu zúčastněného pozorování. Aby byly informace co nejkonkrétnější, doplnila jsem tuto metodu rozhovory s návodem s lidmi v obci.

5.4.1 Zúčastněné pozorování

Samozřejmě částí výzkumů kvalitativního charakteru je pozorování, které nám zprostředkovává různé projevy lidí, které se mohou, ale zároveň nemusí, lišit od informací, které získáme např. z rozhovorů. [Hendl, 2005] Je to metoda, která je závislá na osobě pozorovatele a jeho schopnosti z citového, slyšeného, nebo viděného vjemu vytvořit objektivní záznam. Zároveň pozorováním si můžeme doplnit zkreslené nebo dokonce chybějící informace.

Existuje několik druhů a typů pozorování – zúčastněné pozorování, skryté pozorování, nestrukturované pozorování v přirozených situacích, aj.

„Zúčastněným pozorováním je možné popsat, co se děje, kdo nebo co se účastní dění, kdy a kde se věci dějí, jak se objevují a proč. Tato strategie se používá v etnografickém výzkumu nebo v případových studiích, které se soustřeďují na hloubkový popis a analýzu nějakého jevu.“ [Hendl, 2005: 193]

V době mého pozorování jsem se účastnila dění, ale nikdo o mém pozorování nevěděl. V tomto případě se tedy jednalo o skryté pozorování. Dále šlo také o nestrukturované pozorování v přirozených situacích, kdy jsem neměla předem daný předpis, podle kterého se pozorování provádělo a zároveň veškeré pozorování probíhalo v přirozených podmínkách i situacích.

„Pozorovatel nefunguje jako pasivní registrátor dat, který stojí mimo předmětovou oblast, nýbrž se sám účastní dění v sociální situaci, v níž se

předmět výzkumu projevuje. Je v osobním vztahu s pozorovanými, sbírá data, zatímco se účastní přirozeně se vyvíjejících životních situací. To vede k těsnějšímu přiblížení k předmětu a k možnosti odhalit vnitřní perspektivy účastníků.“ [Hendl, 2005: 193]

5.4.2 Rozhovory

Důležitou metodou pro získávání potřebných informací přímo od respondentů jsou rozhovory, které nám pomáhají při sestavování nosných výpovědí respondentů. Skrze rozhovory se ptáme na respondentovy názory, pocity, zkušenosti či znalosti. *„Badatel není při výzkumu závislý jen na významných informátorech, ale na všech svých informátorech. Bez jejich ochoty nás přijmout, bavit se s námi, ukázat nám část svého světa, by vlastně nevznikla žádná suma „terénních záznamů“ – základního materiálu pro každou antropologickou práci. Tak jako se my přichozí z vnějšího světa snažíme pochopit a poznat jejich svět, činí oni totéž a naším prostřednictvím se snaží pochopit a poznat zase náš svět.“ [Kandert, 2004: 7-8]*

Opět existuje několik druhů rozhovorů, z nichž je každý trochu jiným prostředkem k dosažení cíle a zároveň z každého získáváme odlišné výsledky. Pro svůj účel jsem použila metodu nestrukturovaného rozhovoru neboli rozhovoru pomocí návodu, protože jsem dopředu měla stanovené určité témata a oblasti, kterým jsem se chtěla v rozhovorech věnovat, ale nechtěla jsem mít předem vytvořené otázky, které bych jen hole kladla. Nestrukturovaný rozhovor mi umožnil pružnější reagování na průběh rozhovoru, formulování otázek podle dané situace a zpětné doptávání se na nejasnosti.

„Návod k rozhovoru představuje seznam otázek nebo témat, jež je nutné v rámci interview probrat. Tento návod má zajistit, že se skutečně dostaneme na pro tazatele zajímavá témata. Je na tazateli, jakým způsobem a v jakém pořadí získá informace, které osvětlí daný problém.“

Zůstává mu i volnost přizpůsobovat formulace otázek podle situace. Rozhovor s návodem dává tazateli možnost co nejvýhodněji využít čas k interview. Současně umožňuje provést rozhovory s několika lidmi strukturovaněji a ulehčit jejich srovnání. Pomáhá udržet zaměření rozhovoru, ale dovoluje dotazovanému zároveň uplatnit vlastní perspektivy a zkušenosti.“ [Hendl, 2005: 174]

Rozhovory byly zaznamenávány na digitální záznamník OLYMPUS DS-75, a později přepsány do elektronické podoby v PC v programu Microsoft Word.

5.5 Metody analýzy a interpretace dat

5.5.1 Zúčastněné pozorování

Ze svého dlouhodobého pozorování, které trvalo déle než jeden rok, jsem do práce vypsala pouze ty oblasti, které souvisejí se zaměřením této práce. Vzhledem k dlouhé době pozorování jsem nejprve redukovala množství informací a poté provedla obsahovou analýzu. Výsledky jsem nakonec sepsala.

5.5.2 Rozhovory

Všechny získané rozhovory zaznamenané na digitálním záznamníku jsem postupně přepisovala metodou doslovné transkripce do elektronické podoby na PC. U této metody se přepisuje veškerý mluvený text, včetně citoslovcí. Celkem jsem udělala 16 rozhovorů, které trvaly od 8 minut do 2 hodin a 48 minut.

Poté jsem několikrát pročítala texty a následovala segmentace, kdy jsem text rozčleňovala na části, které spolu nějakým způsobem souvisely a měly společný význam. Údaje jsem dále analyzovala otevřeným kódováním. Jednotlivým částem jsem opatřovala kódy, které tyto části vystihovaly a klasifikovaly jako celky. Tento postup jsem aplikovala na veškeré přepsané rozhovory.

„Otevřené kódování je část analýzy, která se zabývá označováním a kategorizací pojmů pomocí pečlivého studia údajů. Bez toho prvního a základního analytického kroku by nemohl proběhnout zbytek analýzy ani následná komunikace. Během otevřeného kódování jsou údaje rozebrány na samostatné části a pečlivě prostudovány, porovnáním jsou zjištěny podobnosti a rozdíly, a také jsou kladeny otázky o jevech údají reprezentovaných. Během tohoto procesu jsou zvažovány a zkoumány naše vlastní i cizí domněnky o jevu, což vede k novým objevům.“ [Strauss, Corbinová, 1999: 43]

„Kódování představuje operace, pomocí nichž jsou údaje rozebrány, konceptualizovány a opět složeny novými způsoby.“ [Strauss, Corbinová, 1999: 39]

Kódy z jednotlivých rozhovorů i kódy ze všech rozhovorů dohromady jsem na základě srovnávání, významu a podobnosti slučovala do konkrétních kategorií, ke kterým jsem pomocí analýzy dospěla, tzv. proces kategorizace. Několik hlavních kategorií, které v sobě uchovávaly větší množství informací, jsou rozděleny ještě na subkategorie. Popis jednotlivých kategorií a subkategorií je podrobně rozveden v kapitole 6.2 Rozhovory.

5.5.3 Metoda syntézy a interpretace údajů

Abych dosáhla provázanosti a celkového pohledu na zkoumanou problematiku, výsledky analýzy získané z pozorování a rozhovorů, jsem znovu seskupovala a porovnávala. Vždy jsem zkoumala a mezi sebou porovnávala jednotlivé kategorie a výpovědi, které spolu souvisely. Výsledkem syntézy je interpretace údajů.

6 VÝZKUM

Ve výzkumu pracuji s pojmy reciprocita a darování. Zdá se, že tyto pojmy jsou téměř identické, přesto jsou odlišné. V tomto případě reciprocitou myslím konkrétní typ reciprocity, tj. balancovaná reciprocita, kdy jde o přímou a okamžitou nepeněžní výměnu. Mohla bych použít i reciprocitu generalizovanou, která probíhá v rámci rodiny a příbuzenských vztahů, ale vzhledem k povaze výzkumu není vhodná, proto je generalizovaná reciprocita nahrazena darováním, kdy jeden něco někomu dá s tím, že za to nic nechce, ale podvědomě očekává, že mu to ten druhý jednou oplatí.

6.1 Výzkumná obec Mešno

6.1.1 Základní informace

„Obec Mešno se nachází 11 kilometrů jižně od okresního města Rokycany v Západních Čechách, v nadmořské výšce 480 až 497 metrů.“ [Kronika obce Mešno, s. 9] A zhruba 5 kilometrů od města Spálené Poříčí v Plzeňském kraji. Obcí prochází silnice II. Třídy číslo 117, železniční trať (se zastávkou Mešno) ČD č. 173 Rokycany – Nezvěstice a autobusová linka Spálené Poříčí – Rokycany. [Brůha, 2000]

V letech 1880-1890 žilo v Mešně kolem 240 obyvatel, pozdější agrarizace kraje vedla k silnému poklesu až k současnému počtu. [Brůha, 2002] Trvale je obydleno 26 domů s 81 obyvateli. Z 81 obyvatel je 13 dětí do 15 let, 33 žen a 35 mužů. V obci je postaveno 56 domů, včetně rekreačních objektů. V přílohách jsou vloženy fotografie s leteckým snímkem a pohledem na Mešno. (příloha č. 1 a 2)

6.1.2 Stručná historie

První zmínka o obci se datuje kolem roku 1352 v souvislosti se zprávou o zdejším kostele. Na konci roku 1900 a na počátku roku 1901

byl kostel, vyhořelý v roce 1898, rozbořen a 15. Zářím 1901 položen základní kámen k novému kostelu, který je dominantou vesnice. (příloha č. 3) V listopadu tohoto roku byl založen v obci Sbor dobrovolných hasičů, snad v důsledku požáru kostela v r. 1898, který přetrvává dodnes s 19 členy. V listopadu roku 1902 byl dostaven nový kostel „Nejsvětější trojice“ (příloha č. 4) a také byl založen nový hřbitov. [Brůha, 2002] Ve školním roce 1900/1901 navštěvovalo mešenskou školu 221 dětí, která byla bohužel v roce 1967 trvale uzavřena pro malý počet žáků (8). [Brůha, 2000]

6.2 Analýza a interpretace dat

6.2.1 Zúčastněné pozorování

Vzhledem k tomu, že jsem občanem vesnice, ve které byl výzkum prováděn, musela jsem si dávat pozor, na mnou známý svět. Řídila jsem se proto radami Judith Okely, která říká, že ve svém prostředí spoustu věcí přehlédneme a všímáme si hlavně velkých rozdílů. [Okely, 1984] Proto jsem byla nucena se odosobnit a přihlížet událostem, které se děly ve vesnici jako cizinec. Musela jsem si všímat každých maličkostí a vše co pro mne bylo samozřejmé, bylo mojí povinností zapisovat a poté zjišťovat, jaký to má vlastně význam.

Při zúčastněném pozorování bylo jasné, že se lidé navzájem dobře znají a ví podrobnosti o životě druhých. Panuje tu určitý odstup a nedůvěra k lidem, kteří nejsou místní, ale přesto se s nemístními všichni snaží vycházet dobře a ve vzájemných vztazích panuje vřelost. Lidé se setkávají často při různých událostech – při odpoledních procházkách, na návsi, při cestě do práce, nebo při samotné práci. Neexistuje, aby jeden občan šel okolo druhého a nepozdravili by se. Pozdrav je to nejmenší, většinou si při setkání sdělují novinky, popřípadě si domlouvají určitou práci, nebo obchod.

6.2.1.1 Sociální síť

Každý jedinec má vyhraněné osoby, s kterými se baví více a s kterými méně. Nepočítáme-li příbuzné, o kterých budu psát zvlášť, pak pro každého jedince jsou důležití jeho sousedé a přátelé. Z těchto lidí, sousedů a kamarádů (sousedek a kamarádek) si každý jedinec vytváří svoji sociální síť, jakousi mapu, jíž využívá během svého života, a to jak při zajišťování potravy, tak i při rekreaci. [Kandert, 2004] V Mešně se tyto sítě utvářejí mimo jiné také s lidmi, s kterými jedinec pracuje, nebo s kterými je členem určitého spolku.

Podle teorie sociálních sítí jsou vlastnosti jednotlivců méně důležité než jejich vztahy a vazby s ostatními v rámci sociální sítě. Tento přístup pomáhá vysvětlit různé kolektivní jevy a problémy, na druhou stranu však poskytuje menší prostor jednotlivým aktérům. [Field, 2003]

Důležitým předpokladem pro vznik a udržování sociálních sítí je důvěra. Každý aktér, ať už je to jedinec nebo skupina, se snaží získat a udržet důvěru ostatních. Jestliže tuto důvěru jedinec má, může využívat zdroje ze sociálních sítí. Pokud aktér důvěru zklame, je velmi těžké, ne-li nemožné, ji získat zpět. [Putnam et al., 1993] Vysoká míra důvěry mezi aktéry umožňuje sociální síti lépe se rozvíjet a prosperovat. [Field, 2003]

6.2.1.2 Centrální bod a místní informační síť

Ze všech kamarádů, sousedů, příbuzných a známých vzniká sociální síť každého jednotlivce. Ta je často shodná s personálním obsazením dalšího významného seskupení ve vesnici, například členstvím ve spolcích. „*Avšak tato síť je upravována každým jednotlivcem a záleží na jeho konkrétním příběhu.*“ [Kandert, 2004: 95] V každé vesnici existují nezávislé mužské i ženské informační sítě, které se zajisté překrývají, při nejmenším v případě manželských partnerů. V Mešně existují tzv. centrální body, do nichž vtékají všechny informace – tedy místa či příležitosti, kde si obyvatelé vesnice informace vyměňují.

Centrální bod je místo, kde se schází většina obyvatel, aby si mohli mezi sebou sdělit informace, dohodnout práci, nebo uskutečnit nějaký obchod. Toto mi bylo potvrzeno jak zúčastněným pozorováním, tak v rozhovorech. V obci Mešno je tímto společným bodem, pro mužské i ženské informační sítě, místní klub Pohoda. (příloha č. 5) *„Lidi to sblíží, v hospodě hodně seženeš, zeptáš se: chlapi, nevíte o tom? Já bych potřebovala tohle sehnat. A oni jojo, seženeme, uděláme.“* (Miluška, 63 let) *„Chození do hospody je považováno za společenskou i odpočinkovou záležitost a delší pobyty zde by měly být vyhrazeny pouze mužům.“* [Kandert, 2004: 146] Takto to funguje i v Mešně, ženám není zakázáno chodit do místní hospody, jsou zde vítané, ale není vhodné, aby se zde zdržovaly stejně dlouho jako muži. Obě pohlaví zde chodí do hospody za stejným účelem – pobavit se, posedět s přáteli, zjistit informace o druhých, poptat se na práci, nebo ji dohodnout, nebo zde shánějí potřebný materiál. Hospoda se stává později večer pouze mužským centrem informačních sítí, protože ženy z hospody odchází domů dříve.

Čistě ženským centrem byla vždy domácnost, kde se dralo peří, na které vzpomíná i pan Josef: *„Dříve se dralo peří. To se sešly vždycky ženy z vesnice, měly pět až osm hus a dralo se. Děti musely taky, proto si na to pamatuji. Po draní byla doderna, kdy se upekla vánočka, měly čaj s rumem, koblihy a tak. Probíraly se tu drby – kdo je zase v tom, a že tahle chodí s hajným a tak.“* (Josef, 85 let) V dnešní době ženy tuhle možnost nemají, ve vesnici není ani obchod, ani kadeřnictví, kde by se mohly sejít. Za místo informačních sítí by se mohlo považovat dětské hřiště, které ale dnes navštěvuje jen málo žen, jelikož ostatní mají děti odrostlé. Proto se ženy většinou navštěvují u sebe doma, když muži odchází do hospody. Jak z výroků, tak z chování vesničanek a vesničanů jasně vyplývalo, že domy či domácnosti jsou ženským světem.

„Vesnická informační síť je pak „napájena“ nejen pozorováním vesničanů a dohady, jimiž si vysvětlují chování toho či onoho, ale i spoustu konkrétních informací, které jsou získávány v rámci

zdvořilostního společenského styku.“ [Kandert, 2004: 97] Tímto jsou myšleny rozhovory, které se dějí při setkání dvou či více obyvatel. Místo pozdravu se vzájemně poptají „jak se vede“, „kam se jde“, „co je nového“, na což se i stejně odpovídá. *„Na základě takto posbíraných informací a na základě „obecných znalostí“ o každém domě a o jeho obyvatelích, i o každém jedinci si všichni vesničané podle potřeby konstruují obraz událostí v jednotlivých rodinách (...).“* [Kandert, 2004: 97]

Informační sítě vesničanů přesahují hranice vesnice, v závislosti na pohybu jednotlivce. Tato podoba informačních sítí je rozdělena podle pohlaví obyvatel, na ženské a mužské, stejně jako informační centra, které se liší podle charakteru ženských a mužských činností. K mužským informačním centrům širšího území patřily například hospody v okolních vesnicích, když místní klub byl zavřený. Dalším mužským a zároveň i ženským informačním centrem bylo pracoviště ve městě anebo v jiné vesnici. Z těchto míst se zde získané informace dostávaly mezi místní každodenně.

Na shrnutí bych použila slova Josefa Kanderta: *„V rámci vesnice každý ví, co může od koho očekávat, pro řešení krizových situací má svoje sítě (skupiny kamarádů, přátel, sousedů, spolubojovníků, spolustraníků a dalších lidí) a kromě toho se může spoléhat i na obecně formulovanou pomoc všech ostatních – poskytovanou z titulu příslušnosti k jedné vesnici – jedné vesnické skupině.“* [Kandert, 2004: 98]

6.2.2 Rozhovory

Na tomto místě bych ráda popsala jednotlivé kategorie a podkategorie, ke kterým jsem došla pomocí analýzy. Z analýzy mi vzešly celkem tři kategorie, z nichž dvě mají vzhledem ke své obsáhlosti ještě své podkategorie.

6.2.2.1 Míra reciprocit a darování

První kategorie je zaměřena na míru reciprocit a darování. Zde bych chtěla uvést, jak velká část obyvatel se směny zúčastňuje, jak velká nikoli a jak často zde směna mezi obyvateli a sousedy probíhá.

Mezi lidmi na vesnici je směna naprosto běžná a častá událost. *„To víš, pro nás je lepší si navzájem pomáhat. Přeci nebudu dávat peníze někomu cizímu. Dřív, za komunistů to bylo normální, teď nejsou peníze, tak si lidi mezi sebou raději pomůžou, já udělám něco někomu a on mi to nějakým způsobem vrátí, peníze nejsou třeba.“* (Pavel, 37 let)

Z uvedených 81 obyvatel mohu říci, že $\frac{3}{4}$ mezi sebou nějakým způsobem vyměňují. Jsou tu pouze tři nukleární rodiny, které s nikým nic nevyměňují. Důvody jsou nejednoznačné. Jedna rodina je plně soběstačná, vyměňuje pouze v rámci své rodiny a příbuzných, kteří bydlí v jiné vesnici, nebo ve městě. Předmětem této směny jsou převážně jen vejíčka a zelenina. Zbylé dvě rodiny se ani nezapojují do společného života vesnice, tím je myšleno to, že se nezúčastňují například veřejných akcí a nejsou ani v bližším kontaktu se sousedy.

6.2.2.2 Kdo, s kým a proč

Druhou kategorii jsem nazvala *„kdo, s kým a proč“*. Tuto kategorii jsem musela ještě rozdělit do čtyř podkategorií, jelikož směna v Mešně je spojena v určité míře s příbuzenstvím, se členstvím v nějakém spolku, se sousedstvím, nebo se společným zaměstnáním. V rámci této kategorie bych chtěla také objasnit, proč reciprocita a dávání darů stále přetrvává.

6.2.2.2.1 Sousedé

„Existovala shoda, že za sousedy lze považovat jen obyvatele sousedních domů, např. již ne obyvatele domů stojících na protější straně ulice či návsi.“ [Kandert, 2004: 73] V Mešně tomu tak není, za sousedy se považují ti, kteří mají postavený dům vedle, ale i ti, kteří mají postavený

dům přes silnici. Stejně tak domy, které stojí kolem návsi. Sousedské vztahy v obci jsou nadmíru dobré, navzájem si pomáhají, jsou schopni se spolu na čemkoli domluvit a přistoupit na kompromisy. „*Vůči sousedovi se má jedinec chovat zdvořile, v případě potřeby je od něj očekávaná pomoc, a to i bez vyzvání.*“ [Kandert, 2004: 76] „*Z povah susedů se vytváří vztahy a je třeba být k sobě tolerantní*“ (Josef, 85 let)

Na sousedy se lidé obracejí zejména v případě různé drobné výpomoci – např. zapůjčení soli, koření anebo v případech drobných úloh jako např. zanechávání vzkazu, donáška věcí apod. Sousedé jsou zváni na všechny důležité rodinné oslavy, chodí si vzájemně popřát při výročních svátcích (Velikonoce, Vánoce), ale i při osobních svátcích. To se domluví a sejdou se v hospodě, kde jsou všichni oslavencem zváni na tzv. „veselý kalíšek“. Takto se mezi sebou během roku prostřídají. Dostávají také výslužku ze zabijačky, každá rodina, která zabíjela prase, obeslala výslužkou všechny příbuzné ve vesnici, rodiny všech susedů a kamarádů a také rodiny dobrých známých. Dříve darování masa ze zabijačky byla naprosto normální věc, jelikož dříve neexistovaly mrazáky a maso by se zkazilo. Je obdivuhodné, že i přesto, že každá domácnost v Mešně mrazák vlastní, výslužku ze zabijačky dostávají sousedé i příbuzní nadále. „*Ten kdo zabijí, ten dá. Obvykle se dávají věci, kterých je nejvíce – jitrnice, jelita, polévka. Funguje to tak, že když někdo něco přinese a pak ty něco máš, tak taky rád dáš, i přes to, že každý už má svůj mrazák, ale takhle si udržíš dobré vztahy a to je v dnešní době výhoda.*“ (Helena, 42 let) Nezáleží na tom, zda někdo dříve dal, či nedal. „*Miluška nikdy zabíjet prase nebude, protože žije sama. Takže víme, že nikdy polívku od ní nedostaneme, ale vždycky se jí taky dá, protože je to solidní člověk. Když je potřeba, tak vždycky pomůže.*“ (Helena, 42let)

Jak už bylo řečeno, mezi sousedy jsou nadmíru dobré vztahy a jsou udržovány spíše na bázi kamarádství. Lidé nejsou lakomý a rádi se se všemi rozdělí, jelikož to každý bere jako určitou výhodu.

6.2.2.2.2 Příbuzní

Příbuzenská skupina hraje roli v mnoha životních situacích. Vzájemná pomoc v ekonomických i politických činnostech mezi jejími členy je samozřejmá. Podílejí se také na výchově dětí členů skupiny. Kdybych byla ve vesnici cizinec, měla bych v příbuzenských vztazích zmatek, jelikož se ve vesnici používá oslovení „teta“ a „strejda“ i pro ty, kteří nejsou příbuzní, ale jsou nějakým způsobem s rodinou spřízněni. Z těchto tet a strýců se z velké části jedná o ty, kteří mají děti ve stejné věkové kategorii, střídají se v hlídání, v odvážení dětí do školek a škol. Děti u sebe navzájem spí, nebo si spolu hrají na zahradě. Do skupiny příbuzných tedy řadím i lidi, kteří se k sobě chovají jako pokrevní příbuzní i přes to, že nejsou příbuzní v pokrevním či biologickém smyslu.

Mezi příbuznými probíhá hlavně směna s potravinami a se vzájemnou výpomocí. Potraviny se darují převážně v létě, jako konkrétní příklad bych uvedla ovocné stromy. Když rodina A má třešně a rodina B má švestky, domluví se mezi sebou a podle potřeby si chodí natrhat třeba na ovocný koláč. Naopak vzájemná výpomoc probíhá velmi často. Když má někdo z příbuzných „kšeft“ a sám by ho uskutečňoval příliš dlouho, pozve si příbuzný, kteří mu rádi vypomůžou. To samé platí, když jeden staví dům, tak ostatní také přijdou na pomoc. Stavění domu se nezúčastňují jen příbuzní, ale přijdou i sousedi a známí. *„Tady je to jedna velká rodina a máme se tu rádi.“* (Pavčina, 24 let)

6.2.2.2.3 Členové spolků

Perlín ke vzniku spolků uvádí: *„Ve stejné době (pozn. konec 19. století do 2. sv. v.) se velmi rychle rozvíjí i spolková činnost a roste i společenská aktivita v jednotlivých sídlech. Na vesnicích vznikají různé spolky, které mají buď sportovní zaměření (Sokol) nebo osvětové a národnostní zaměření (Beseda, Osvětové spolky). Ve stejné době vznikají i první spolky dobrovolných hasičů a další lokální iniciativy. První polovinu*

tohoto století je možné charakterizovat jako období aktivní spolkové činnosti, velkého množství společenských událostí při stabilizované ekonomické základně.“ [Perlín, 2014: 5]

Činnost spolků však byla v letech 1970-1990 utlumena, využití střediskové soustavy uměle potlačovalo rozvoj nejmenších sídel. Středisková soustava nesloužila pro rozvoj a podporu větších sídel, ale jako regresivní nástroj k potlačení rozvoje sídel nejmenších. [Perlín, 2014] *„Kromě ekonomických aktivit byly postupně koncentrovány a hlavně zcela formalizovány i dosud existující spolky a spolková činnost. Činnost spolků se stala pouze formální nebo úzce zaměřená na odbornou nebo zájmovou bázi, jejich společenské nebo širší sociální vazby byly již zcela odbourány. Na českém venkově kromě dominujících Dobrovolných hasičských sborů dále existují tělovýchovné jednoty se zaměřením na fotbal a dále spolky myslivců a případně i chovatelů drobného zvířectva nebo zahrádkářů.*“ [Perlín, 2014: 10]

V Mešně fungují celkem tři spolky: Sbor dobrovolných hasičů Mešno, Myslivecké sdružení Kamínky a tým nohejbalistů. Všechny tyto spolky mají téměř stejné členy. Myslivecké sdružení mají členy i mimo obec, proto jsem se jím nijak nezabývala. Sbor dobrovolných hasičů má převážně mužskou členskou základnu, tým nohejbalistů se skládá pouze z mužů. Oba tyto spolky pořádají veřejné akce – např. taneční zábavy, Den dětí, tradiční výroční schůze (příloha č. 6, 7), stavění Májky (příloha č. 8), nebo hasičskou zkoušku techniky. Těchto akcí, se zúčastňují i lidé z vesnice, kteří se díky těmto událostím navzájem sbližují. Při hasičské zkoušce techniky si obyvatelé Mešna mohou vyzkoušet funkci stříkačky, která je oblíbená především u dětí. Později se opékají buřty a je zajištěné občerstvení.

Členové těchto spolků spolu kamarádí, chodí spolu na pivo a někteří jsou zároveň i sousedé. Proto reciprocita i darování mezi těmito lidmi jsou na každodenním pořádku, obyvatelé mají spoustu příležitostí si

takto směnu domluvit. Tým nohejbalistů i sbor hasičů nemají členy stejné věkové kategorie, u nohejbalistů jsou muži od 21 let do 48 let a u hasičů je toto rozmezí ještě větší, členové mají věkové rozpětí od 22 let do 85 let. I přes tyto věkové rozdíly jsou členové k sobě vřelí a členství je pouze více sbližuje.

6.2.2.2.4 Zaměstnanci

V Mešně jsou dvě větší skupiny, které jezdí do stejného zaměstnání. První skupina se skládá pouze z žen, které pracují v Domově Harmonie, což je centrum sociálních služeb v Mirošově. Jsou to uklízečky a pečovatelky. Druhá skupina pracuje v supermarketu Kaufland v Rokycanech. Tito lidé se navzájem soukromě navštěvují a vedou spolu kamarádské vztahy. Díky těmto vztahům jsou schopni se domluvit na kompromisech, které se týkají hlavně cesty do práce. Společné zaměstnání jim umožňuje trávit spolu čas a sdělovat si informace, popřípadě si i domlouvat výměny. *„Když jedu s tetou Bohuš do práce autem, řekne mi, jaký kytky jí právě kvetou a od jakých mi může dát cibulky.“* (Helena, 42 let) Všichni nejsou řidiči, proto se domlouvají a vždy jedou do práce společně jedním autem. Řidiči se střídají celkem ve třech. *„Jednou jedu já, podruhé někdo jiný. Je snadné takhle ušetřit.“* (Bohumila, 52 let) Ti, co neřídí, oplácí cestu něčím jiným, někdy to jsou peníze, častěji však pár vajíček. Tímto se udržují i vztahy s lidmi z okolních vesnic, protože navštěvují stejné zaměstnání a domlouvají se na společnou cestu, když je v autě volné místo.

6.2.2.2.5 Důvody výměny

Když jsem se lidí ptala na to, proč směňují a dávají si mezi sebou dary, často mi odpovídali, že to tak je už dlouho a je to určitá výhoda. *„Vlastně se to sluší a patří“* (Pavλίna, 24 let) *„Prostě se tím udržují sousedské vztahy.“* (Helena, 42 let) *„Přeci je lepší, když něčím disponuji, abych ostatním pomohl a mohl se pak spolehnout na to, že mi někdo v*

budoucnu taky vyjde vstříc“ (Radek, 48 let) Lidé na vesnici se více znají a mají k sobě blíže oproti lidem z města. „Je to znát i u větší obce. Lidé se neznají, ani se nesbližují, ale tady vždycky najdu pomoc.“ (Miluška, 63 let)

6.2.2.3 Předmět směny

Třetí kategorie se zabývá předmětem směny. Uvedu na konkrétních příkladech, co se zde směňuje a dává. Tato kategorie musela být rozdělena na dvě podkategorie, protože předmětem směny nebyly jen potraviny, jak jsem předpokládala. Ve větší míře se v Mešně domlouvá provedení práce, jako služba a následná protislužba.

6.2.2.3.1 Komodity

Potraviny si lidé darují a vyměňují hlavně v jarních a letních měsících, kdy mají na zahrádkách ovoce a zeleninu, která je právě předmětem výměny. *„Mam toho moc a sama to nezvládnou všechno sníst. Radši někomu řeknu, ať si přijde natrhat, přeci nedovolím, aby to shnilo.“ (Milena, 71 let)* Setkala jsem se s případem, kdy si obyvatelé stěžovali na konkrétní osobu: *„No jo, ona ti sice řekne, ať přijdeš, ale když už ví, že to sama nezvládne otrhat. Často se stává, že jsou jablka a ovoce a zelenina nahnilý. Ale vajíčka, ty si vezmu, ty jsou čerstvý vždy.“ (Dana, 75 let)* I přes to, že obyvatelé vesnice tuší, že ovoce už je přezrálé a z části dokonce i nahnilé, stejně si jdou natrhat a určitým způsobem to zužitkují. *„Darovanému koni na zuby nekoukej.“ (Libor, 37 let)* Ovšem nejsou to jen potraviny, ale také různé kytky, keře, nádobí, apod. Lidé čeho mají nazbyt, rozdají. *„První věc jsem od paní dostala mlýnek na maso, zmínila jsem se, že se mi rozbil, tak mi ho paní přinesla. Od té doby si pomáháme, jsme obě samy, takže je to výhodné.“ (Miluška, 63 let)*

Kolikrát jsem se i divila, co všechno lidé mezi sebou směňují – králíka za medovinu, vajíčka za škvarky, sazeničky za pivo, zeleninu za ovoce, upečený koláč za oblečení, nebo koberec za pivo. Dokonce i hnůj

byl předmětem směny. Hnůj je používán jako přírodní hnojivo a ten, kdo má krávu má hnoje nadbytek. Proto se rozdává po vesnici na záhonky. Lidé se zase často vyrovnávají v hospodě pivem a po sklizni úrody se rozdává zelenina a ovoce.

6.2.2.3.2 Služby a protislužby

Data, která jsem získala během svého výzkumu, se týkala především služeb. Lidé si navzájem vypomáhají při různých činnostech, pracích, při půjčení nebo darování potřebného materiálu.

„Posekám jí za léto pětkrát zahradu a ona mi zase pomáhá sázet stromky v lese, odvezu ji na nákup, k doktoru, ona mi zas přijde pomoci domů. V loni jsem byla vytopená a našli se tu lidi, kteří dobrovolně přišli a pomohli mi.“ (Miluška, 63 let) Za tyhle výpomoci si obyvatelé Mešna nikdy neberou peníze. *„Kdybych to nechtěl dělat, tak to dělat nebudu.“* (Petr, 56 let) I u zmíněné zabijačky pokaždé asistovali sousedé, příbuzní a kamarádi, kteří vypomáhali s potřebnými pracemi.

Ve vesnici je jediný automechanik, na kterého se téměř každý obrací, když má potíže s autem. *„On mi dojede na technickou, má tam známí, tak je to lepší. Přehodí mi gumy, prohlídne mi auto, vymění olej, nikdy si za to nic nevzal. Za materiál zaplatím, ale za práci nic nechce, tak jsem celé jeho rodině upletla ponožky.“* (Miluška, 63 let) *„Je to hodný kluk, auto opraví, za práci nic nechce, tak když přijde do hospody, tak mu zaplatím pár piv.“* (Helena, 42 let) Skrze hospodu se služby vyrovnávají velice často. V Mešně je mimo zmíněného automechanika také truhlář, zedník, opravář, elektrikář, lesník, malíř. Všichni si mezi sebou svoje dovednosti a zkušenosti vyměňují. Za svoji práci nic nechtějí, ví, že by v budoucnu potřebovali pomoc od druhého. Přesto když někdo pro někoho něco vykoná, zajdou do hospody a ten kdo něco pro druhého udělal, dostane pár piv - za odměnu a ochotu. Možná je to i takové pojištění dotyčné osoby pro případnou pomoc v budoucnosti.

Služby se týkají i dětí. Nejen, že si rodiny navzájem děti hlídají, nechávají si je u sebe přes noc, což souvisí i s jídlem apod. Když jedni jedou na výlet, nebo jen do bazénu do města, vezmou se i děti sousedů a přátel. Nikdo si za to nic nebere, protože jindy zas jede někdo jiný na výlet a tím se to vykompenzuje. „*O děti se postarám ráda, když pak potřebuji děti pohlídat, vím, že mám možnost je někam dát.*“ (Ivana, 32 let)

Lidé v obci Mešno pro sebe navzájem dělají nespočetně úkolů, prací a služeb. Mohou se spolehnout na svého souseda, známého, kamaráda a v neposlední řadě i na své příbuzné.

7 ZÁVĚR

V bakalářské práci jsem se zabývala problematikou ekonomických vztahů v obci Mešno. Cílem bylo podrobně a uceleně prozkoumat nepeněžní směnu mezi občany v dané vesnici. Jednalo se převážně o balancovanou reciprocitu a darování.

S určitým očekáváním a s ohledem na mojí předchozí účast v dané vesnici, jsem vstupovala do důvěrně známého prostředí. S nově nabytými znalostmi vzešlými z mého studia teorie jsem ověřovala platnost mých předpokladů v praxi. Mohu konstatovat, že některé tyto zaujatosti a mínění se naplnit podařilo, ale zároveň v některých ohledech moje vize skutečnosti zcela neodpovídala.

V teoretické části jsem nejdříve definovala pojmy, které se prolínají celou prací. Převážně darování, reciprocitu, její druhy a principy. Tyto pojmy jsem definovala a zahrнула do své práce z logického hlediska, pro přehlednost a větší porozumění, jelikož jsem se setkala s neznalostí výrazu reciprocita u obyvatel Mešna, známých i kamarádů. Teoretické ideje se prolívají i v části praktické, přes které jsou v krátkosti vysvětleny sociální sítě, informační sítě, atp. Skrze tyto pojmy jsem objasnila nepeněžní směnu mezi občany a její pravidla v daném prostředí.

V praktické části jsem zkoumala jednotlivé složky výměny, zabývala jsem se tím, mezi kým směna probíhá, za jakých podmínek, jak často lidé ve vesnici mezi sebou směňují a co je předmětem této směny. Abych mohla dostatečně kvalitně odpovědět na výzkumné otázky, bylo zapotřebí získat informace o jednotlivých složkách směny v Mešně. Informace jsem získávala zúčastněným pozorováním a rozhovory. Vzhledem k těmto metodám sběru dat a různým zdrojům informací se mi podařilo získat velké množství údajů, které mi umožnily odpovědět na výzkumné otázky. Důležitým aspektem tvorby celé práce byla podmínka zjistit odpovědi na výzkumné otázky, podle kterých je vytvořena struktura

mé práce. Důležitá byla také provázanost a vztahy mezi jednotlivými složkami.

Předpokládala jsem, že nepeněžní směna vzniká nejvíce mezi příbuznými a že předmětem směny jsou převážně potraviny. Oba tyto předpoklady skutečnosti zcela neodpovídaly. V rámci výzkumu jsem zjistila, že v obci existují velmi propletené sociální sítě, které zajisté souvisí s příbuzenstvím, ale i se sousedstvím a členstvím v místních spolcích. V neposlední řadě jsou tyto sítě upevněny i společným zaměstnáním. V souvislosti s těmito sítěmi se reciprocita i darování stávají velmi běžnou a častou událostí. Mohu tedy konstatovat, že reciprocita i darování vzniká mezi lidmi, kteří jsou příbuzní, kteří spolu sousedí, vzniká mezi lidmi, kteří jsou členy společného spolku, nebo mezi těmi, kteří sdílí společné zaměstnání. Jelikož obec Mešno je velmi malá vesnice, tyto skupiny lidí mají z velké části stejné obsazení. Vyšlo najevo, že lidé, kteří se těchto výměn komodit a služeb nezúčastňují, nesdílejí ani společný život vesničanů, nenavštěvují místní klub, ignorují společenské akce a nejsou v bližším kontaktu se svými sousedy. Jádrem výměn spočívá ve službách, které si občané navzájem poskytují. Jedná se převážně o drobné práce a výpomoci. Méně často pak lidé směňují různé potraviny. Mezi obyvateli Mešna je reciprocita i darování naprosto běžná a častá událost.

8 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

8.1 Tištěné zdroje

Bourdieu, P. 1998. „*Teorie jednání.*“ Praha: Nakladatelství Univerzity Karlovy, Karolinum.

Brůha, J. 2002. „*MEŠNO 1352-2002.*“ Státní okresní archiv, Rokycany.

Brůha, J. 2000. „*STO LET MEŠNA: Přehled nejdůležitějších historických událostí Mešna v období 1900-2000.*“ Státní okresní archiv, Rokycany.

Eriksen, T. H. 2009. „*Sociální a kulturní antropologie: Příbuzenství, národnostní příslušnost, rituál.*“ Portál: Praha.

Field, J. 2003. „*Social capital.*“ London: Routledge.

Hann, Ch.; Hart, K. 2011. „*Economic Antropology; history, ethnography, critique.*“ Malden, Polity Press.

Hendl, J. 2005. „*Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace.*“ Vyd. 1., Praha: Portál.

Holman, R. a kol. 1999. „*Dějiny ekonomického myšlení.*“ Vyd. 2., Praha: C. H. Beck.

Hyde, L. 1983. „*The Gift, Imagination and The Erotic Life of Property.*“ Random House.

Kandert, J. 2004. „*Každodenní život vesničanů středního Slovenska v šedesátých až osmdesátých letech 20. Století.*“ Vyd. 1., Praha: nakladatelství Univerzity Karlovy, Karolinum.

Mauss, M. 1999. „*Esej o daru, podobě a důvodech směny v archaických společnostech.*“ Vyd. 1., Praha: Sociologické nakladatelství.

Murphy, R. F. 2004. „Úvod do kulturní a sociální antropologie.“ Praha: SLON.

Okely, J. 1984. „*Fieldwork in the Home Counties.*“ RAIN, vol. 0, č. 61 (duben, 1984), 4-6. 1984.

Polanyi, K.; Arensberg, C. H.; Pearson, H. W. 1971. „Trade and Markets in the Early Empires: *Economies in History and Theory.*“ Glencoe, Illinois & The Falcon's wing Press.

Polanyi, K. 2006. „*Velká transformace.*“ Vyd. 1., Brno: CDK (centrum pro studium demokracie a kultury).

Putnam, R. D.; Leonardi, R.; Nanetti, R. Y. 1993. „*Making Democracy Work. Civic Traditions in Modern Italy.*“ Princeton: University Press.

Ridley, M. 2010. „Původ ctnosti.“ Vyd. 2., Praha: Portál.

Sahlins, M. 1972. „*Stone age economics.*“ ALDINE_ATHERTON, INC., Chicago, New York, Copyright ©.

Silverman, D. 2004. „Qualitative research: *Theory, method and Practise.*“ SAGE: London.

Sokol, J. 2008. „Filosofická antropologie: *Člověk jako osoba.*“ Vyd. 2., Praha: Portál s.r.o.

Strauss, A., Corbinová, J. 1999. „Základy kvalitativního výzkumu: *Postupy a techniky metod zakotvené teorie.*“ Brno: Albert.

8.2 Elektronické zdroje

Perlín, R.: 2010. „*Venkov, typologie venkovského prostoru.*“ [online]. [cit. 16. ledna 2014]. Dostupné z WWW:
< <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/odbor/reforma/perlin.pdf>>.

Putnam, R. D. 1993. „The Prosperous Community. *The American Prospect*.“ [online]. roč. 4, č. 13, s. 1-11. [cit. 19. Března 2014]. Dostupné z WWW: <http://www.langleygroup.com.au/images/Putnam---Unknown---Social-Capital-and-Public-Life.pdf>,

8.3 Prameny

Obecní úřad Mešno, *II. díl Obecní kroniky, obec Mešno, okres Rokycany, 1996 – 2005.*

9 RESUMÉ

Bakalářská práce „*Etnografický výzkum v Mešně*“ se zabývá ekonomickými vztahy v obci Mešno. Zejména mezi kým a za jakých podmínek tyto vztahy vznikají.

V teoretické části jsou definovány pojmy, kterými je celá práce prokládaná. Především se snaží přiblížit problematiku reciprocity a darování.

Praktická část je tvořena etnografickým výzkumem s cílem podat ucelený pohled na problematiku výměnného obchodu na venkově. Využívá metodu zúčastněného pozorování k ověření údajů, které byly získány v rozhovorech s lidmi z Mešna. Z těchto zdrojů informace analyzuje a následně opět syntetizuje, aby bylo možné ucelené interpretace.

10 RESUME

This Bachelor thesis „*Ethnographic research in Mešno*“, examines economic relations within municipality of Mešno. It is mainly focused on how those relationships arise, between whom and under what conditions.

The theoretical part defines the terms that intersperse through whole thesis. First of all this part of the thesis attempts to explain the issue of reciprocity and gift giving.

The part research part consists of ethnographical research which goal is to provide a comprehensive view of the problems of barter in the countryside areas. In this case the method of personal observation is used to validate data obtained during the interviews with people from Mešno. Afterwards this source information data are being analyzed and then re-synthesized in addition to be able to interpret them coherently.

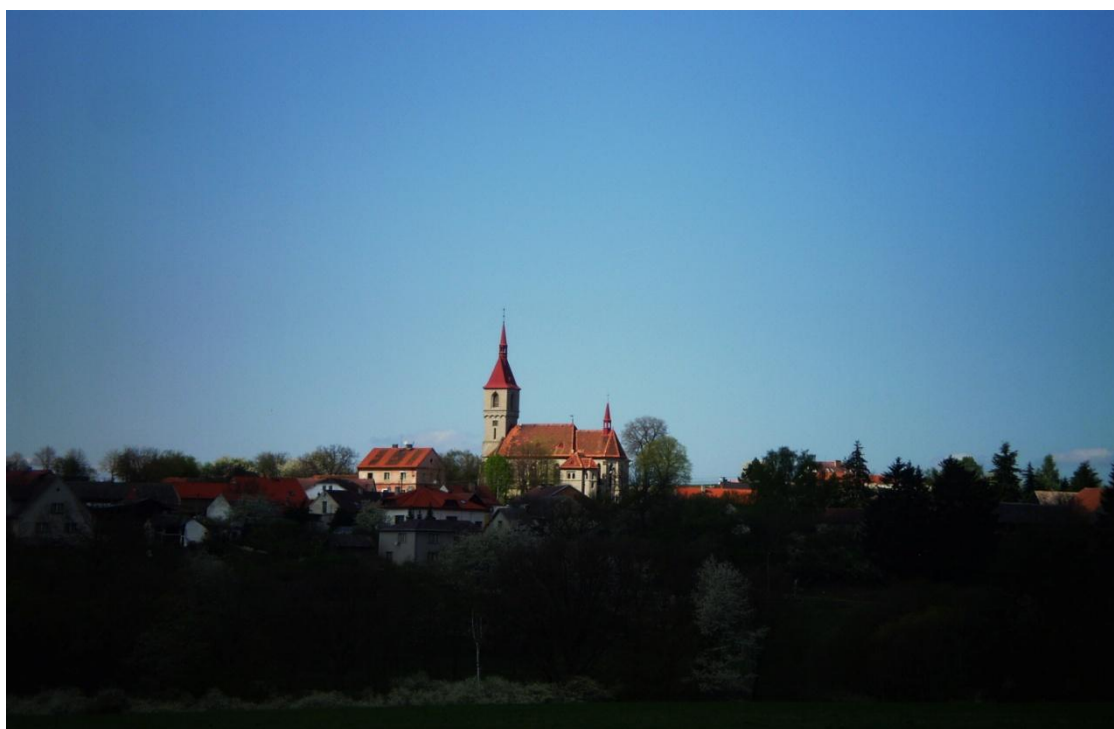
11 SEZNAM PŘÍLOH

- 1 Letecký snímek obce Mešno. (Rok 2005)
- 2 Pohled na obec Mešno z jihovýchodní světové strany. (Rok 2012)
- 3 Starý a nový kostel. (Rok 2000)
- 4 Kostel Nejsvětější trojice. (Rok 2012)
- 5 Místní klub Pohoda. (Rok 2012)
- 6 Schůze dobrovolných hasičů. (Rok 2013)
- 7 Tradiční pokládání věnce na počest padlým během války. (Rok 2013)
8. Příprava věnce na Májku. (Rok 2013)
- 9 Stavění Májky. (2013)

12 PŘÍLOHY

Obr. 1 *Letecký snímek obce Mešno. (2005)*

Obr. 2 *Pohled na obec Mešno z jihovýchodní světové strany. (2012)*

Obr. 3 Starý a nový kostel. (2000)

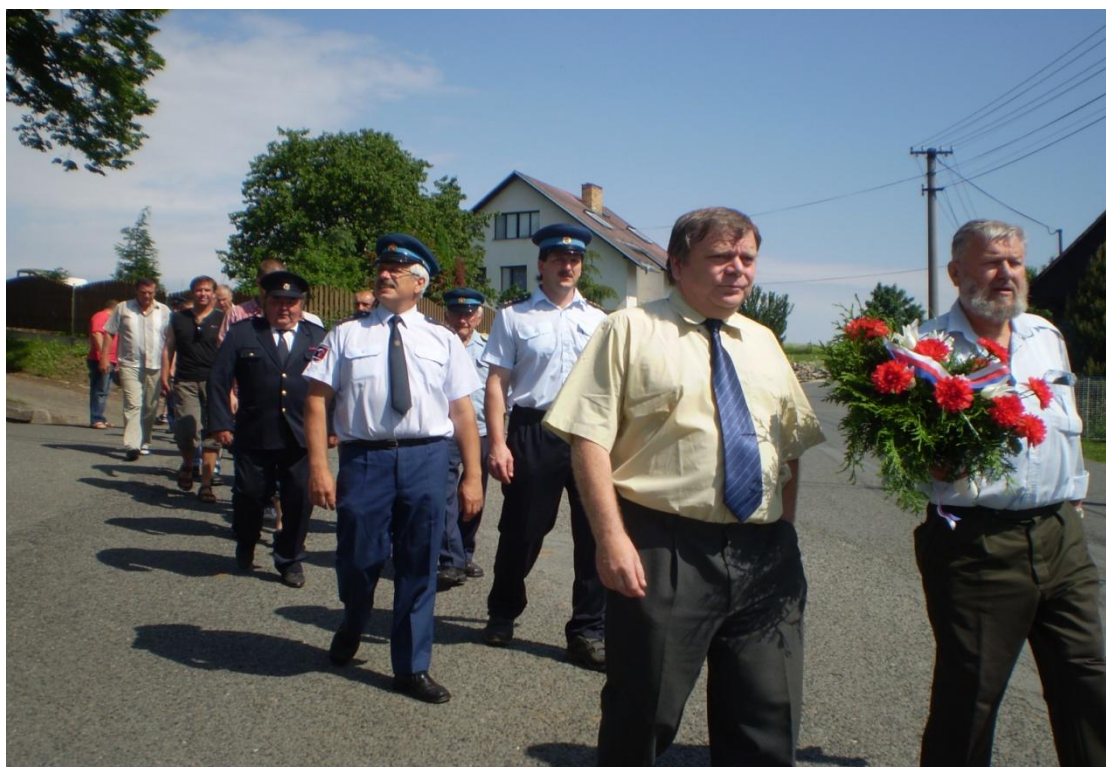
Obr. 4 *Kostel Nejsvětější trojice. (2012)*

Obr. 5 *Místní klub Pohoda. (2012)*

Obr. 6 Hasičská schůze. (2013)

Obr. 7 Tradiční pokládání věnce na počest padlým během války. (2013)

Obr. 8 Příprava věnce na Májku. (2013)

Obr. 9 Stavění Májky